

Mediji i informiranje

Sud Europske unije
PRIOPĆENJE ZA MEDIJE br. 110/14
U Luxembourg, 17. srpnja 2014.

Mišljenje nezavisne odvjetnice u spojenim predmetima C-148/13, C-149/13 i
C-150/13
A, B i C

**Nezavisna odvjetnica E. Sharpston smatra da je postupanje država članica prilikom
provjeravanja seksualne orijentacije koju je naveo tražitelj azila ograničeno
Poveljom o temeljnim pravima**

*Premda države članice imaju pravo provjeriti vjerodostojnost takvih tvrdnji, određene metode
provjere kao što su medicinski ili pseudomedicinski pregledi, indiskretno ispitivanje i traženje
dokaza o seksualnim aktivnostima protivne su Povelji o temeljnim pravima*

Prema Direktivi Unije o minimalnim standardima za kvalifikaciju za status izbjeglice¹, koja upućuje na odgovarajuće odredbe Ženevske konvencije, državljani treće zemlje koji imaju osnovani strah od proganjanja u državi porijekla zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, političkog mišljenja ili pripadnosti određenoj društvenoj skupini može tražiti priznanje statusa izbjeglice u Uniji. Sud je već prije presudio da pojedinac može tvrditi da je pripadnik posebne društvene skupine na osnovi seksualne orijentacije².

Osobe A, B i C podnijele su zahtjeve za azil u Nizozemskoj na osnovi toga da kao muškarci homoseksualne orijentacije imaju osnovani strah od proganjanja u svojim državama porijekla. Ti su zahtjevi odbijeni jer su nizozemska tijela sumnjala u istinitost tvrdnji podnositelja zahtjeva, utemeljenih na njihovim vlastitim izjavama o seksualnoj orijentaciji. Nadležni ministar smatrao je da nije dužan bezuvjetno prihvatiti tvrdnju pojedinca o njegovoj vlastitoj homoseksualnosti. Slijedom navedenog, ni spremnost osobe A da se podvrgne pregledu ni činjenica da je osoba C predočila film u kojem ima spolni odnos s drugim muškarcem nisu smatrane dovoljnim za utvrđenje da je bilo koji od njih homoseksualna osoba. Ministar je također uzeo u obzir nedosljednost u postupanju osobe C, koja se sastojala u tome da on svoj prethodni zahtjev za azil nije temeljio na homoseksualnosti, kao i činjenicu da je pokazao nedostatan znanje o organizacijama za obranu prava homoseksualnih osoba u Nizozemskoj. Što se tiče osobe B, navedeni su različiti razlozi, uključujući njegove neodređene navode o: (i) njegovim osjećajima glede vlastite seksualnosti, (ii) njegovim intimnim odnosima i (iii) tome kako se nosio sa spoznajom o svojoj seksualnoj orijentaciji u muslimanskoj zemlji.

Nizozemski Raad van State (Državno vijeće), kojem su sve tri osobe podnijele žalbu protiv ministrove odluke, smatrao je da bi provjeravanje je li podnositelj zahtjeva pripadnik društvene skupine na osnovi seksualne orijentacije moglo biti složenije od ispitivanja drugih razloga za proganjanje. Direktiva o kvalifikaciji ne pruža smjernice o tome u kojoj mjeri države članice mogu ispitivati izjavljenu seksualnu orijentaciju, postoje li u tom pogledu ograničenja te, ako postoje, jesu li ta ograničenja istovjetna onima koja se primjenjuju na zahtjeve za azil utemeljene na drugim razlozima. Raad van State postavio je stoga Sudu Unije pitanje o tome nameće li pravo Unije ograničenja državama članicama u postupanju prilikom provođenja ocjene vjerodostojnosti, ako podnositelji zahtjeve za priznanje statusa izbjeglice temelje na svojoj seksualnoj orijentaciji.

¹ Direktiva 2004/83/EZ od 29. travnja 2004. o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljanina treće zemlje ili osoba bez državljanstva kao izbjeglica ili osoba kojima je na drugi način potrebna međunarodna zaštita te o sadržaju odobrene zaštite (SL 2004 L 304, str. 12.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 12., str. 64., u daljnjem tekstu: Direktiva o kvalifikaciji).

² Spojeni predmeti [C-199/12](#), [C-200/12](#) i [C-201/12](#), X, Y i Z. Sud je također presudio da samo kažnjavanje homoseksualnosti nije dovoljno kako bi se utvrdilo proganjanje.

U svojem današnjem mišljenju nezavisna odvjetnica Eleanor Sharpston napominje da, s obzirom na to da se homoseksualnost ne smatra bolešću i u nedostatku potkrepljujućih dokumentarnih dokaza (koji u većini slučajeva vjerojatno nisu dostupni), ne postoji objektivni način da se nedvojbeno dokaže seksualna orijentacija koju je navela neka osoba. Osobna autonomija važan je dio prava na privatni život zaštićenog Poveljom Europske unije o temeljnim pravima te pojedinac stoga ima pravo odrediti svoju vlastitu seksualnost. **To znači da seksualna orijentacija koju je naveo tražitelj azila uvijek mora predstavljati početnu točku svake ocjene.** Međutim, u svrhu zaštite integriteta sustava azila i identificiranja lažnih zahtjeva, a kako bi se moglo pomoći onima kojima je stvarno potrebna zaštita, države članice moraju imati pravo, u skladu s Direktivom o kvalifikaciji, ispitivati takve izjave.

Nezavisna odvjetnica E. Sharpston naglašava da se **od podnositelja zahtjeva ne može zahtijevati ništa čime bi se povrijedilo njihovo ljudsko dostojanstvo i osobni integritet.** To što u Direktivi o kvalifikaciji ne postoje jasne smjernice za provedbu ocjene vjerodostojnosti ne znači da države članice mogu postupati ne vodeći računa o općim standardima utvrđenima Poveljom o temeljnim pravima. **Primjena nametljivih i ponižavajućih metoda** kao što su medicinska i pseudomedicinska testiranja, poput falometrije³, **povređuje prava na fizički i duhovni integritet kao i na privatni život.** Indiskretno ispitivanje također povređuje ta prava. Takvo ispitivanje uključuje ne samo zahtijevanje fotografskih i videodokaza o spolnim aktivnostima nego i poticanje na dostavljanje takvih materijala te njihovo prihvaćanje kao dokaza.

Nezavisna odvjetnica također sumnja u dokaznu vrijednost takvih metoda pri razlikovanju iskrenih od lažnih podnositelja zahtjeva. Medicinski pregledi ne smiju se primjenjivati jer homoseksualnost nije priznata bolest, dok se pseudomedicinskim pregledima ne može utvrditi seksualna orijentacija. Odgovori podnositelja zahtjeva na eksplicitna pitanja nikada ne mogu biti presudni, a „točni“ se odgovori, uostalom, mogu izmisliti. Dokazi kao što su osobne fotografije ili filmovi također se mogu krivotvoriti. Budući da je zapravo nemoguće dokazati seksualnu orijentaciju, ona smatra da metode ocjene čija je svrha njezino dokazivanje ne smiju biti dio postupka ocjene zahtjeva za azil.

Čak i ako podnositelj zahtjeva pristane na takva testiranja, ispitivanja ili podnošenje eksplicitnih dokaza, nezavisna odvjetnica E. Sharpston smatra da bi to svejedno predstavljalo povredu njegovih temeljnih prava. Pristanak ne može otkloniti te povrede i ne bi povećao dokaznu vrijednost dokaza pribavljenih na taj način. S obzirom na osjetljiv položaj u kojem se nalazi tražitelj azila, također je upitno bi li taj pristanak bio potpuno slobodan i utemeljen na svim relevantnim informacijama.

Nezavisna odvjetnica također smatra da su gore opisane nametljive metode ispitivanja utemeljene na stereotipnim predodžbama o homoseksualnom ponašanju, što je protivno načelu pojedinačne ocjene koja se zahtijeva Direktivom o kvalifikaciji.

Umjesto takovog testiranja, **nezavisna odvjetnica E. Sharpston smatra da ocjena u svrhu utvrđivanja treba li priznati status izbjeglice mora biti usmjerena na pitanje vjerodostojnosti podnositelja zahtjeva.** To znači da treba ispitati jesu li navodi podnositelja zahtjeva prihvatljivi i dosljedni.

U tom pogledu nezavisna odvjetnica naglašava da je postupak za priznavanje azila postupak suradnje, a ne sudski postupak. U okviru tog postupka na nadležnim tijelima nije da dokažu neosnovanost zahtjeva tražitelja azila, niti je na tražitelju azila da dokaže njegovu osnovanost, već obje stranke moraju surađivati radi ostvarivanja zajedničkog cilja. Ona stoga smatra da je važno da je službenik koji donosi odluku svjedočio ponašanju podnositelja zahtjeva tijekom iznošenja njegovih navoda (što je bolja mogućnost) ili da barem raspolaže detaljnim izvještajem koji sadrži informacije o tome. Ona također smatra da je preporučljivo da, u svrhu poštovanja načela da svatko ima pravo na saslušanje prije donošenja odluke koja na njega nepovoljno utječe, tražitelji azila imaju mogućnost prije donošenje konačne odluke očitovati se o svim konkretnim dvojbojama u pogledu njihove vjerodostojnosti koje se pojave tijekom postupka.

³ Falometrijsko testiranje usmjereno je na tjelesne reakcije na pornografske materijale.

NAPOMENA: Sud nije vezan mišljenjem nezavisnog odvjetnika. Zadaća je nezavisnih odvjetnika predložiti Sudu, u punoj neovisnosti, pravno rješenje u predmetu za koji su zaduženi. Suci Suda sada počinju vijećati u ovom predmetu. Presuda će se donijeti naknadno.

NAPOMENA: Prethodni postupak omogućuje sudovima država članica da, u okviru postupka koji se pred njima vodi, upute Sudu pitanja o tumačenju prava Unije ili o valjanosti nekog akta Unije. Sud ne rješava spor pred nacionalnim sudom. Na nacionalnom je sudu da predmet riješi u skladu s odlukom Suda. Ta odluka jednako veže i druge nacionalne sudove pred kojima bi se moglo postaviti slično pitanje.

Neslužbeni dokument za medije koji ne obvezuje Sud.

[Cjelovit tekst](#) mišljenja objavljuje se na stranici CURIA na dan objave.

Osoba za kontakt: Iliana Paliova ☎ (+352) 4303 3708

Snimke iznošenja mišljenja nalaze se na „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106